

Як розвивати фонематичне сприйняття дитини

Учитись читати для маленьких дітей може виявитись досить складним завданням. Справді, якщо подумати, просто неймовірно, що вони здатні навчитись читати за такий короткий проміжок часу. Проте, перш ніж діти навчаться читати друковані літери, вони повинні набути розуміння того, як вимовляються звуки у словах. І тут у гру вступає фонематичне сприйняття.

Що таке фонематичне сприйняття?

Якщо коротко, то фонематичне сприйняття – це здатність дитини розпізнавати, обдумувати й обробляти звуки усного мовлення (здатність сприймати звуковий склад слова). Це не те ж саме, що фонетичний метод навчання читання. Фонематичне сприйняття – це, насправді, одна з найважливіших навичок, що передують умінню прочитувати написані літери. Ось чому при навчанні фонематичного сприйняття не використовуються друковані літери. Якщо ви почали працювати з літерами або друкованими словами, це означає, що ви пропустили цей етап навчання та перейшли до фонетичного методу навчання читання. Це важливий момент, оскільки ми повинні переконатись, що в дітей присутнє чітке розуміння звуків мови, перш ніж перейдемо до фонетичного навчання.

У даний час ми зіштовхуємось з додатковими труднощами. У сучасних молодших класах учителі відчувають дедалі більший тиск, щоби швидше навчити своїх учнів добре читати. При цьому не береться до уваги процес розвитку дитини та пропускаються цілі етапи навчання, обійтись без яких не можна. Діти не можуть домогтись істотного покращення навичок читання, якщо не навчаться розуміти звуки у словах, тобто не оволодіють навичками фонематичного сприйняття. До того ж процес навчання даних навичок не займає багато часу. Досить присвятити йому всього п'ять-десять хвилин на день.

У цій статті запропоновано п'ять швидких, легких і веселих занять для розвитку фонематичного сприйняття, які ідеально підходять для будь-якого класу початкової школи на початку навчального року і, звісно ж, для батьків дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Запропоновані тут вправи дійсно цікаві та здатні допомогти дітям вивчити нашу дивовижну мову! Ці заняття потребують лише незначної підготовки або й не потребують узагалі – їх можна виконувати імпровізовано! Хоча ці вправи не охоплюють весь спектр навичок фонематичного сприйняття, необхідних для того, щоби зробити з дітей відмінних читачів, вони будуть дуже доречними для початку навчального року!

Аудіювання

Здатність уважно слухати – це ключова складова фонематичного сприйняття. Це частина навчання, яку пропускають найчастіше, тому що вихователі та вчителі припускають, що маленькі діти вміють слухати. А вони зачасту, не вміють! Крім того, якщо діти вас не слухають, це не означає, що вони ігнорують вас. Вони просто не розуміють, що означає уважно слухати. Дітей треба вчити цієї навички.

Ігри в аудіювання.

Одним з перших занять для розвитку фонематичного сприйняття повинно стати залучення уваги до шумів. Нехай діти ляжуть на підлогу й лежать спокійно. Не треба, щоб вони спали, але це чудова можливість дати їм розслабитись, що дуже важливо для маленьких дітей. Доки вони спокійно лежать на підлозі протягом п'яти-десяти хвилин, попросіть їх прислухатись до звуків. При цьому всі зберігають тишу та спокій. Діти перетворюються на «акустиків». Вони не використовують очі – лише вуха. У будь-якому приміщенні завжди присутні звуки й різні шуми, які можна почути. Наприклад, звук роботи комп'ютера, вентилятора, кондиціонера, звук дверей, що зачиняються, розмови в сусідній кімнаті або за вікном, бурчання шлунків. Можливості безмежні! Ви повинні поговорити з дітьми про ті звуки, які вони чують. Зацікавте їх цим заняттям за допомогою ентузіазму й гіперболізації. Ключова фраза дорослого в цій справі: «Хто з вас може визначити звук вухами?».

«Бе-бе, ну ти де?»

Ця вправа подобається й дорослим, і дітям. Діти взагалі думають, що грають у веселу гру.

Як грати: діти сідають у коло. Одна дитина лягає в середину кола й закриває очі. Дорослий вибирає іншу дитину, яка повинна піти в будь-яку іншу частину кімнати, зобразити овечку й видавати звуки «Бе-бе». Дитина в середині кола із закритими очима вказує в напрямку звуку бекання. Це чудова гра, тому що вона примушує дітей уважно прислухатись до звуків і визначати, звідки вони виходять. Вона також готує слуховий апарат дітей більш уважно прислухатись до звуків у словах. Якщо дитина в середині кола правильно ідентифікує звук і його напрямок, настає її черга імітувати звук іншої тварини.

Римування

Римування – це чудова вправа на розвиток фонематичного сприйняття. Більшість дітей легко вловлюють поняття рими. Проте деяким потрібна додаткова допомога. Гра з римуванням слів допомагає дітям зауважити, що звуки нашої мови несуть певний зміст і відповідають певним закономірностям. Це виключно слухова навичка, яка певним чином передусе розумінню надрукованих звукових образів.

Кращий спосіб знайомства учнів з римами – це читання безлічі веселих книг, віршів і пісень. Розважайтесь та отримуйте задоволення! Чим більше задоволення діти отримують від римування, тим краще вони навчаться помічати рими. Придумуйте дотепні, смішні й навіть безглузді рими, які так подобаються дітям.

Моя коробка.

Цю гру треба проводити, коли в дітей вже є певне розуміння концепції рими. Це означає, що ви вже прочитали багато книг, віршів, заспівали пісень і пограли в римування слів.

Як грати: візьміть невелику коробку й помістіть у неї кілька картинок зі знайомими словами, які римуються одне з іншим (наприклад, машина-

вершина, груша-суша). Використовуйте достатню кількість фотографій, щоб їх вистачило всім дітям. Сядьте з ними в коло. Виберіть дитину, яка вміє добре римувати слова. Візьміть коробку й виберіть картинку. Розкажіть, що зображено на картинці, наприклад, «У моїй коробці є машина». Попросіть дитину придумати риму до цього слова (виходячи з наявних картинок). Дитина може сказати: «У моїй коробці є вершина» (або будь-яке інше слово, що римується). Після того як дитина вимовить риму, передайте їй коробку. Тепер вона повинна вибрати картинку й продовжити гру.

Склади

Уміння розрізняти склади у словах – важлива навичка, яка дає дітям розуміння того, як можна ділити слова на більш дрібні частини відповідно до їх звуків. Наша кінцева мета полягає в тому, щоб розвивати розуміння окремих фонем (голосних або приголосних), але діти повинні спочатку дізнатись про концепцію «частин слів». Маленьким дітям легше починати з великих частин слів, а потім переходити до менших, окремих одиничних звуків або фонем. Ми будемо міст від уміння слухати слова до вміння чути фонемі.

Батькам важливо пам'ятати, що навчання фонематичного сприйняття може стати веселим проведенням часу. Воно не повинно розтягуватись на довгі заняття. Усе, що вам потрібно, це щодня виділяти по п'ять-десять хвилин часу. Вправи на розвиток фонематичного сприйняття також добре використовувати в перервах між іншими (не навчальними) заняттями. За десять хвилин до обіду або в перерві після нього практикуйте й підкріплюйте дитячі навички аудіювання та усного мовлення. Результат перевершить ваші очікування! Якщо ви будете приділяти фонематичному сприйняттю ту увагу, на яку воно заслуговує, вашим дітям буде значно легше навчитись читати. Вони будуть веселими й розвиватимуться швидше.

